

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF ROBERT G. MANGION
ONOR. IMĦALLEF GRAZIO MERCIECA**

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 21 ta' Mejju 2024

Numru 13

Rikors numru 391/2018/1/LM

Paul Sammut

v.

Bonnici Brothers Limited [C3905]

PRELIMINARI:

1. Is-soċjetà konvenuta taħdem fil-qasam tal-kostruzzjoni tat-toroq u l-attur huwa impjegat tagħha. Fit-30 ta' Novembru 2012 l-attur safa midrub waqt inċident li seħħ waqt li kien fuq xogħlu jopera *tandem roller* (magħruf bħala romblu) fuq proġett li kien qiegħed isir fil-*by-pass* tal-Mellieħa.

2. L-attur jallega li sofra diżabilità permanenti u għalhekk fis-26 ta' April 2018 intavola din l-azzjoni kontra s-soċjetà konvenuta fejn talab li tiġi dikjarata responsabbli għall-incident in kwistjoni u kkundannata tħallsu somma likwidata, okkorrendo bin-nomina ta' periti għal dan l-iskop, in linea ta' danni.

3. Permezz ta' sentenza mogħtija fit-12 ta' Ġunju 2020 il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili laqgħet it-talbiet tal-attur u kkundannat lis-soċjetà konvenuta tħallsu €34,821.20 in linea ta' danni; bl-ispejjeż, kif mitluba, kontriha.

4. Is-soċjetà konvenuta ħassitha aggravata b'tali deċiżjoni u għalhekk fit-2 ta' Lulju 2020 interponiet appell quddiem din il-Qorti tal-Appell fejn talbitha tħassar is-sentenza appellata, tilqa' l-eċċezzjonijiet tagħha, u tiċħad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-attur appellat.

5. Għal intendiment aħjar ta' dan l-appell dini l-Qorti sejra tirriproduċi partijiet rilevanti mis-sentenza appellata:

“Il-Qorti,

Rat ir-rikors maħluf ipprezentat mill-attur **Paul Sammut** (K.I. numru 441476M), [minn issa 'l quddiem “l-attur”] fis-26 ta' April, 2018, kontra s-soċjetà konvenuta **Bonnici Brothers Limited (C3905)** [minn issa 'l quddiem “is-soċjetà konvenuta”], li jgħid kif ġej:

1. Illi rikorrenti jaħdem mas-soċjetà konvenuta u ilu jaħdem magħha sa

minn circa s-sena 2001;

2. *Illi fit-30 ta' Novembru 2012, ir-rikorrent kien qed jaħdem b'ingenju tal kumpannija fuq il-lant tax-xogħol fin-niżla ta' Pennellu fil-bypass stal Mellieħa, magħruf bħala romblu tat-tarmac;*
3. *Illi r-rikorrenti kien ilu għal kważi tlettax-il sena jaħdem fuq dan it-tip ta' inġenju u għaldaqstant kellu esperjenza kbira fit-tħaddim tiegħu;*
4. *Illi waqt li kien qed jittrasporta r-romblu għall-parti oħra tal-istess lant, wara li xegħel iċ-ċavetta r-romblu, jiġi ggwidat minn lever bl-idejn, mexxa il-lever 'il quddiem u r-romblu beda miexi 'il quddiem, għan-niżla;*
5. *Illi f'ċertu ħin ir-romblu beda jżid l-ispeed u r-rikorrent għolla l-handbrake 'il fuq, il-lever resqu għal pożizzjoni newtrali, biss minkejja li l-handbrake żamm, ir-romblu beda jitkaxkar 'l isfel;*
6. *Illi r-rikorrent, meta ra li mhux se jirnexxielu jieqaf ipprova jdawwar ir-romblu l-ewwel lejn il-lemin u wara lejn tax-xellug lejn il-bankina li kien hemm fuq il ġenb biex jipprova jwaqfu, iżda il-parti ta' quddiem tar-romblu xorta baqa' nieżel la ġenba;*
7. *Illi f'dak il-mument ir-rikorrent iddeċieda li kien l-aħjar li jaqbez mill-inġenju u kien f'dak il-mument li hu sofra ġrieħi ta' natura gravi u debilità permanenti senjatament f'saqajh it-tnejn u għadu sal-lum muġuġħ u qed jirċievi trattament mediku, kif ser jiġi ppruvat waqt il-ġbir tal-provi;*
8. *Illi r-rikorrent ġie nformat li jeħtieġ tal-anqas żewġ operazzjonijiet oħra probabbli tlieta, l-ewwel waħda li tissejjaħ Debridment of Right Ankle, ser issir fit-28 ta' Mejju 2018;*
9. *Illi minkejja l-fatt li s-soċjetà intimata ġiet interpellata tersaq għal likwidazzjoni tad-danni sofferti, baqgħet inadempjenti;*

B'hekk l-attur ħarrekk lis-soċjetà konvenuta sabiex tgħid għaliex din il-Qorti m'għandiex:

1. *Tiddikjara s-soċjetà intimata responsabbli għall-inċident li seħħ fit-30 ta' Novembru 2012, fin-niżla ta' Pennellu fil-bypass tal-Mellieħa, li fih korra gravi r-rikorrenti, meta kien qed juża l-inġenju pprovdut mill-istess soċjetà intimata b'riżultat ta' liema sofra danni u debilità permanenti;*
2. *Tillikwida d-danni kollha sofferti mir-rikorrent b'riżultat tal-inċident li seħħ fit-30 ta' Novembru 2012 u dan okkorrendo bin-nomina ta' periti nominati għal dan l-iskop kemm-il darba jkun il-każ; u*

3. *Tikkundanna lis-soċjetà intimata tħallas lir-rikorrent d-danni hekk likwidati fi żmien qasir u perentorju.*

Bl-imgħax u spejjeż legali, inkluż dawk tal-ittri uffiċjali numru 3710/13, 3360/15 u 2219/17 ppreżentati preċedentement kontra s-soċjetà intimata li minn issa hija ingunta għas-subizzjoni.

Rat ir-risposta maħlufa tas-soċjetà konvenuta ppreżentata fis-16 ta' Mejju, 2018, fejn eċċepiet:

1. Illi l-ewwel talba tar-rikorrent inkwantu diretta kontra s-soċjetà esponenti hija nfondata fil-fatt u fid-dritt u għandha tiġi miċħuda u dan stante illi l-istess esponenti mhix responsabbli għall-inċident de quo, liema inċident seħħ unikament bi ħtija tar-rikorrent stess – li kien qiegħed jopera l-ingenju (magħruf bħala roller) – meta naqas milli jsegwi proċeduri ta' prudenza fl-eżekuzzjoni ta' xogħlu fuq il-lant, kif del resto huwa obligat jagħmel, hekk kif ser jirrizulta aħjar waqt it-trattazzjoni tal-kawża.
2. Illi, di più, għandu jiġi sottolineat illi s-soċjetà esponenti dejjem aġġixxiet b'diliġenza fejn, fost affarijiet oħra, dejjem adderiet ruħha mal-obbligi legali tagħha, fosthom dawk kontenuti fil-Kapitolu 424 tal-Liġijiet ta' Malta fejn saħħet sabiex ttipprovdi lill-impjegati tagħha, fosthom lir-rikorrent a safe place of work kif ukoll a safe system of work. Għaldaqstant, in vista ta' dak appena premiss, jispetta lir-rikorrent jipprova li s-soċjetà esponenti wettqet xi nuqqas illi jagħmilha b'xi mod responsabbli għall-inċident mertu tal-kawża u l-grad ta' tali responsabbilità.
3. Illi t-tieni talba tar-rikorrent għandha għalhekk tiġi riġettata stante li ma hemmx danni x'jiġu likwidati favur l-istess rikorrent. Fi kwalunkwe każ u mingħajr preġudizzju għall-premess, l-entità tad-danni pretiżi mir-rikorrent huwa kontestat u għaldaqstant l-istess għandu jagħmel il-prova tad-danni skond il-liġi; dan anke fid-dawl tar-rapport mediku redatt mill-konsultant ortopediku Mr. Frederick Zammit Maempel li stabbilixxa debilità permanenti fil-grad ta' disa' fil-mija (9%) [liema rapport qiegħed jiġi hawn esebit u markat bħala **Dok. BB1**].
4. Illi t-tielet talba tar-rikorrent għandha ukoll tkun miċħuda u dan għaliex is soċjetà esponenti m'għandhiex tiġi kostretta tħallas ebda danni lill-istess rikorrent.
5. Salv eċċeżżjonijiet oħra premissi mill-liġi, bl-ispejjes kontra r-rikorrent.

...omissis...

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

Il-Qorti sejra l-ewwel tindirizza l-kwistjoni tar-responsabbiltà għall-incident inkwistjoni, imbagħad tgħaddi biex tikkonsidra t-talbiet l-oħra f'din il-kawża.

Jirriżulta mill-provi li l-incident inkwistjoni seħħ meta l-attur, impjegat bhala foreman mas-soċjetà konvenuta kien qiegħed isuq romblu fin-niżla magħrufa bħala Ta' Pennellu jew il-bypass tal-Mellieħa. Dan kien għall-ħabta tas sagħtejn neqsin kwart ta' waranofsinhar fit-30 ta' Novembru, 2012. L-attur li kellu madwar tlettax-il sena ta' esperjenza fl-użu tar-romblu, kien twassal mill kollega tiegħu Christopher Farrugia sa ħdejn ir-romblu. Huwa tela' bilqiegħda fuqu, xegħlu, neħħa l-handbrake u saqu 'l quddiem. Iżda kif dan qabad il-parti d-dritta tat-triq wara ż-żigużajg, ir-romblu beda jtkaxkar għal isfel. L-attur ġibed il-handbrake, iżda xorta waħda r-romblu baqa' nieżel waħdu jtkaxkar. Wara li ttenta jwaqqfu billi jdawwru lejn il-bankini f'kull naħa tat-triq, l-attur iddeċieda li jaqbez minn fuqu bil-konsegwenza li wegġa' saqajh it-tnejn. Ma jirriżultax li dawn il-fatti huma kontestati mill-partijiet.

Kuntrarjament għal dak li qed isostni l-attur fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu, ma jirriżultax li dan l-incident seħħ minħabba xi difett jew xi ħsara li kellu r-romblu. L-attur stess kemm fl-affidavit, kif ukoll fix-xhieda tiegħu, ma jagħti xejn x'jifhem lil din il-Qorti li dan kien il-każ. Anzi, jgħid li huwa kien ilu jsuq dan ir-romblu partikolari għal tnax-il sena u qatt ma kellu problemi bih, u stqarr li s-soċjetà konvenuta kienet tagħmel manutenzjoni regolari fuqu. Barra minn hekk ma jirriżultax li dan kien il-każ, minn eżami tar-rapporti li saru dak iż-żmien tal-incident esebiti minn Joseph Farrugia, soċju fil-kumpanija Design Solutions Limited inkarigata mis-soċjetà konvenuta sabiex tagħmel *occupational health & safety risk assessment* għall-proġett tal-bini tal-*bypass* magħrufa bħala Ta' Pennellu fil-Mellieħa. Skont dawn ir-rapporti, construction vehicles, *plant and machinery* f'dak iż-żmien instabu li kienu f'kundizzjoni tajba.

Mix-xhieda ta' John Schembri, jirriżulta li għall-ħabta tas-sena 2009 huwa kien ġie inkarigat mis-soċjetà konvenuta sabiex jagħmel diversi korsijiet għall-ħaddiema tagħha għal dak li jirrigwarda l-obbligi ta' min iħaddem u ta' min hu impjegat fid-dawl ta' dak li kienet tipprovdi l-ligi. Iżda ma jirriżultax lil din il-Qorti li sar xi taħriġ ulterjuri jew saħansitra fuq il-mod li għandu jintuża r-romblu fuq il-lant tax-xogħol. Lanqas jirriżulta li s-soċjetà konvenuta kienet ipprovdiet lill-ħaddiema li kienu jaħdmu fuq ir-romblu bi spjegazzjoni jew għadditilhom kopja tal-*handbook* tiegħu li ġie esebit f'dawn il-proċeduri minn Gilbert Bonnici, direttur tas-soċjetà konvenuta. Il-Qorti ma tistax hawnhekk ma tosservax dak li jgħid dan il-*handbook*:

**"A – OPERATING INSTRUCTIONS
SAFETY PRECAUTIONS**

Check the working area for possible sources of danger such as slopes, uneven terrain, tree stumps, ditches, trenches, hidden holes etc.

In conditions such as these, exercise extreme caution.

The tandem roller should only be used by suitably qualified

personnel.”

Din il-Qorti tikkunsidra li din is-silta mill-*handbook* turi li s-soċjetà konvenuta naqset f'żewġ aspetti mill-obbligi tagħha li tipprovdi lant tax-xogħol sigur u nieqes mill-perikli. Tibda billi tikkunsidra li r-romblu kellu jintuża min persuna kkwalifikata kif xieraq fit-tħaddim tiegħu, iżda kif diġà ġie osservat, ma tirriżulta l-ebda prova li s-soċjetà konvenuta kienet ipprovdiet lill-attur taħriġ fl-użu tiegħu, minkejja li huwa kien ilu madwar tna-x-il sena jagħmel użu minnu fuq il-lant tax-xogħol. Mhux hekk biss, iżda PS 935 Patrick Cassar xehed ukoll li:

“Il-vettura ma kellhiex insurance, ma kellhiex number plates, ma kellha xejn u għalhekk kont hriġt charges kemm lil Paul Sammut li kien qed isuq il-vettura mingħajr liċenzja kif ukoll kienu ħarġu xi akkużi lil Bonnici Brothers ukoll”.

Ix-xhieda ta' Eric Calleja, li fiż-żmien tal-incident kien jaħdem mas-soċjetà konvenuta, tiżvela nuqqas ieħor ta' din tal-aħħar, li din il-Qorti tikkunsidra li kkontribwixxa għall-akkadut. Hawnhekk il-Qorti tagħraf li r-romblu nstaq f'niżla mingħajr ma ttieħdu l-prekawzjonijiet adatti u adegwati minkejja t twissija li tinstab fil-manual tiegħu. Eric Calleja stqarr li sussegwenti għall incident, kienu tkaxkru żewġ rombli oħra, iżda fortunatament ma kienx hemm konsegwenzi. Ikompli jgħid li minħabba f'hekk, meta kien jintuża r-romblu, dan beda jintrabat ma' gaffa warajh permezz ta' katina u din kienet timxi miegħu sabiex:

“Jekk ir-romblu jagħmel xi moviment ikun hemm il-gaffa qed iżzommu. Dak li bdejna nagħmlu mbagħad. Biex ninzlu in-niżla, biex inkunu safe bdejna norbtuh bil-katina.”

Barra minn hekk ma rrizultax lil din il-Qorti li l-ħaddiema kienu jagħmlu użu minn xi tagħmir protettiv u dan għal darb'oħra juri nuqqas da parti tas-soċjetà konvenuta li tgħallem u tħarreg lill-ħaddiema tagħha kif mistenni sabiex jiġu mħarsa s-saħħa u s-sigurtà fuq ix-xogħol.

Minn dan kollu jirriżulta lil din il-Qorti li s-soċjetà konvenuta naqset milli tosserva l-obbligi kollha imposti fuq min iħaddem sabiex jiġu mħarsa s-saħħa u s-sigurtà tal-ħaddiema fuq il-post tax-xogħol skont l-obbligi tiegħu kif imfissra fl-artikolu 6 tal-Kap. 424 tal-Liġijiet ta' Malta. Ma tirriżulta l-ebda traskuraġni da parti tal-attur fil-mod kif seħħ l-incident inkwistjoni. Fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Frederick Sammut et vs. Direttur Dipartiment tal-Protezzjoni Ċivili et**, il Qorti proprju indirizzat dan l-obbligu partikolari ta' min iħaddem, u qalet:

“Kull min iħaddem għandu jagħmel dan l-eżercizzju billi jottempera ruħu mad dmirijiet ġenerali li jadotta prekawzjonijiet xierqa bħala bonus paterfamilias, u għalhekk, f'kull żmien u f'kull aspettli għandu x'jaqsam max-xogħol, għandu jagħmel dawk l-arranġamenti xierqa għall-ippjanar effettiv, organiżzazzjoni, kontroll, monitoraġġ, u reviżjoni kritika tal-miżuri preventivi u protettivi. Dan jinkludi li jiġi kkonidrat kemm in-natura tal-attivitajiet tax-xogħol billi tingħata l-informazzjoni u t-taħriġ meħtieġa skont il-liġi; li jara li jiġi pprovdut post sigur fejn isir it-taħriġ; li tingħata l-

għodda adegwata u l-ilbies kollu protettiv meħtieġ; kif ukoll li tali għodda hekk adattata tiġi użata u lbies attwalment użat, b'dan li anki kieku jingħata l-ilbies u apparat protettiv kollu (li mhux il-każ odjern), xorta waħda l-prinċipal għandu jara li l-apparat jiġi effettivament użat."

Fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Fenech et vs. Chairman tal-Malta Drydocks et**, dwar l-obbligi da parti ta' min iħaddem, inkiteb:

*"Dwar in-natura tad-dmir impost fuq min iħaddem, il-Qrati tagħna ripetutament jinsistu fuq id-dmir ta' min iħaddem li jipprovdi 'a safe place of work' iżda rari kienu jidhlu fil-kwistjoni jekk in-nuqqas ta' min iħaddem li hekk jipprovdi jkunx aġir bi ksur ta' obbligu kuntrattwali jew aġir delittwali. Li hu żgur hu li l-Qrati tagħna dejjem jikkellmu fuq 'dover' u 'obbligazzjonijiet' ta' min iħaddem, bħallikieku fuq dan hemm rabta kuntrattwali mal-ħaddiem li jipproteġieh. Fil-kawża Sultana vs Spiteri deciża mill-allura Qorti tal-Kummerċ fit-28 ta' Mejju, 1979, ġie osservat li min iħaddem għandu d-dover li jara li l-post tax-xogħol ikun dejjem fi stat raġonevoli ta' sigurezza għal min ikun qed jaħdem, obbligu speċifiku u determinat li donnu joħroġ mill-isfera tal-kunċett ta' neminem laedere, involut fir-responsabilità taħt delitt u kważi-delitt. Il-Qrati tagħna expandew fuq dan l-obbligu ta' min iħaddem, u jinsistu fuq id-dover tiegħu li jipprovdi attrezzi u makkinarju sikur, post tax-xogħol nadif u ħieles minn perikolu, stħarriġ u superviżjoni tal-ħaddiema, manutenzjoni regolari fuq kull biċċa magna, u diversi obbligi relatati marbuta man-natura tax-xogħol (ara per eżempju l-awża **Galea vs Meilaq noe**, deciża mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fis-27 ta' Ġunju 2007). Intqal ukolli huwa dmir ta' min iħaddem "to provide a safe system of work, and that in planning a system of work, the employer must take into account the fact that workmen become careless about risks involved in their daily work" – **Borg vs Wells noe**, deciża mill-allura Qorti tal-Kummerċ fid-9 ta' Settembru 1981. Minn dan jidher li malli jiġi ffirmat kuntratt ta' impjeg bejn min iħaddem u l-ħaddiem, jitwieled f'tal-ewwel obbligu li jieħu ħsieb l-inkolumità tal-ħaddiem, b'mod li dan l-obbligu jista' jitqies bħala parti mit-termini tal-istess kuntratt."*

Danni

...omissis...

Decide

Għar-raġunijiet premessi, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża billi:

1. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tas-soċjetà konvenuta;
2. Tilqa' t-talbiet tal-attur u tiddikjara li r-responsabbiltà tal-incident mertu ta' din il-kawża għandha tingarr mis-soċjetà konvenuta;
3. Tillikwida d-danni kollha sofferti mill-attur b'konsegwenza tal-istess incident fis-somma ta' erbgħa u tletin elf, tmien mija u wieħed u għoxrin Euro u għoxrin ċenteżmu (€34,821.20); u

4. Tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas lill-attur id-danni kif likwidati.

Bl-ispejjeż inklużi dawk tal-ittri uffiċjali numri 3710/13, 3360/15 u 2219/17 rispettivament, u bl-imgħaxijiet legali mil-lum sad-data tal-ħlas effettiv.

Rikors tal-appell tas-soċjetà konvenuta (02.07.2020):

6. L-aggravji tas-soċjetà konvenuta, in suċċint, huma s-segwenti:

- (i) L-allegat nuqqas ta' taħriġ lill-attur:

Issostni li hija impreciza l-konklużjoni tal-Ewwel Qorti li ma kienx sar taħriġ fuq il-mod ta' kif għandu jintuża r-romblu u taċċenna wkoll għall-fatt li l-attur stess ippremetta li għandu esperjenza kbira fit-tħaddim tar-romblu.

Tilmenta li l-Ewwel Qorti ma qisitx ix-xieħda ta' Emmanuel Bonnici fejn fix-xieħda tiegħu elabora dwar l-importanza li s-soċjetà konvenuta dejjem tat fl-aspett ta' saħħa u sigurtà tal-ħaddiema tagħha fuq il-post tax-xogħol, u kif dan anke ġie korroborat mill-attur stess.

Tilmenta wkoll li l-Ewwel Qorti setgħet ġiet dirottata bid-depożizzjoni ta' PS935 Patrick Cassar. Tgħid li minn qari tas-sentenza jidher li l-Ewwel Qorti abbinat dak li qal ix-xhud dwar il-fatt li l-vettura ma kellhiex *insurance* u *licence plates* mal-allegat nuqqas ta' taħriġ lir-rikorrent. Issostni li dan huwa skorrett u irrilevanti.

(ii) Id-depożizzjoni ta' Eric Calleja:

Is-soċjetà konvenuti ħassitha wkoll aggravata bil-fatt li t-tieni nuqqas attribwit lilha mill-Ewwel Qorti jirrigwarda d-depożizzjoni tax-xhud Eric Calleja, fejn xehed li wara l-inċident in kwistjoni tkaxkru żewġ rombli oħra u li għalhekk meta kien jintuża r-romblu “*beda jintabat ma' gaffa warajh permezz ta' katina*”. Issostni li dan huwa kontradett mill-provi kollha l-oħra li tressqu kemm minnha u kif ukoll mill-attur innifsu.

Tenfasizza wkoll li l-attur stess stqarr li s-soċjetà konventa ma għamlet xejn ħażin u li ġara ma kienx tort tagħha, iżda kien aċċident. Targumenta li dan jammonta għal ammissjoni.

(iii) L-allegat nuqqas ta' tagħmir protettiv:

Kwantu għall-osservazzjoni tal-Ewwel Qorti fejn qalet li ma rriżultalhiex li l-ħaddiema kienu jagħmlu użu minn xi tagħmir protettiv, issostni li l-provi proċesswali jagħtu stampa għal kollox kuntrarja.

Risposta tal-appell tal-attur appellat (12.08.2020):

7. L-attur wieġeb biex jagħti r-raġunijiet tiegħu għaliex l-appell għandu jiġi miċħud u s-sentenza appellata kkonfermata (anke jekk ippreċiża li ma

jaqbilx ma' dik il-parti tas-sentenza fejn ingħad li “*ma jirriżultax li dan l-incident seħħ minħabba xi difett jew xi ħsara li kellu r-romblu*”).

KUNSIDERAZZJONIJIET:

L-incident in kwistjoni:

8. Fiż-żmien tal-incident in kwistjoni s-soċjetà konvenuta kienet qiegħda tagħmel xogħlijiet fuq il-proġett tal-*by-pass* tal-Mellieħa. Fost l-impjegati li kellha jaħdmu fuq il-lant tax-xogħol kien hemm l-attur Paul Sammut. Fl-affidavit tiegħu spjega li dakinhar tal-incident (it-30 ta' Novembru 2012) kien qiegħed jaħdem bir-romblu tat-*tarmac*. Qal li kien ilu jaħdem bir-romblu madwar tlettax-il sena u li qatt qabel ma kellu incident. Qal li dakinhar tal-incident kien użah fil-għodu u reġa' mar biex jużah kmieni wara nofsinhar, iżda f'daqqa u l-ħin, kif kien fin-niżla, ir-romblu ħarablu u ma setax iwaqqfu, u għalhekk ħa d-deċiżjoni li jaqbeż minn fuqu, fejn wegġa' serjament f'saqajh. Huwa ddeskriva dak li ġara hekk:

“Ir-romblu biex tħaddmu trid l-ewwel tixgħel iċ-ċavetta, tniżżel il-handbrake tiegħu, ittiħ il-gass b'idejk billi tniżżel il-lever, incidentalment dawn ir-rombli jkollhom speed wieħed biss, u imbagħad jitmexxa minn lever ieħor bl-idejn.

...

Segwejt il-proċedura normali li għadni kemm spjegajt, xgħeltu, tajtu l-gass, u mexxejt il-lever ‘il quddiem u r-romblu beda’ miexi ‘l quddiem, għan-niżla.

F’ ħin bla waqt, ir-romblu beda jżid l-ispeed u jiena minnufih għollejt il-handbrake ‘il fuq, il-lever ressaqtu għal pożizzjoni newtrali, biss il-hand brake minkejja li żamm, ir-romblu beda jtkaxkar ‘l isfel.

Meta rajt li mhux ser jirnexxili inwaqqfu, pprovajt indawwar ir-romblu fuq in-naħa tal-lemin imma ma ġara xejn fis-sens li baqa' jitmakkaxkar, u wara dawwartu għal fuq in-naħa tax-xellug lejn il-bankina li kien hemm fuq il-ġenb biex nerġa nipprova nwaqqfu mal-bankina, iżda l-parti ta' quddiem tar-romblu xorta baqa' nieżel laġenba.

F' dak il-mument jiena inkwetajt minħabba l-ispeed li kien qiegħed iżid ir-romblu u ddeċidejt li kien aħjar jekk naqbeż mill-inġenju, u hekk għamilt. Kien f' dak il-mument li jiena wegġajt saqajja..."

9. Kontroeżaminat spjega f' iktar dettall kif seħħ l-incident. Qal li wara li użah filgħodu ir-romblu kien ipparkjat fiż-żiguzajg tal-by-pass, u meta ġie biex jużah it-tieni darba dakinhar, startjah, u wara ftit ħarab bih fin-niżla, beda' jżid l-ispeed, u spiċċa kellu jaqbeż minn fuqu.

"Startjajt normali. Qbadt nieżel in-niżla u dan ir-romblu ħarab. Skiddja. Beda jżid l-ispeed...Mhux mill-ewwel, mill-ewwel. Inzilt biċċa sewwa bih...Inzilt il-kantuniera. Dort il-kantuniera u x' ħin qbadt id-dritta 'l isfel telaq dan ir-romblu...Dan kont nieżel bih. Qabad iżid l-ispeed. Pruvajt iżzommu għal ġol bankina. Ma żammx. Ġbidtlu l-handbrake. X' ħin rajtu baqa' jżid, qbiżt minn fuqu. ...Żied l-ispeed waħdu. Beda jiskiddja....Il-brake ġbidtu u r-romblu beda jitmakkaxkar, jiskiddja....Beda jżid l-ispeed waħdu. Beda jiskiddja. Iżid l-ispeed għan-niżla u qbiżt minn fuqu. Dik l-alternattiva li kelli fih....Kif qabad jirranka qbiżt minn fuqu għax jien għidt ħa naqbeż, jibqa' għaddej niġi....Ir-romblu ma nafx x' ġara minnu xejn jiġifieri. Kull ma qaluli li r-romblu waqaf isfel...qaluli waqaf isfel quddiem it-triq ta' Popeye u waqaf waħdu ma' xi ġenb..."

Il-konkluzjoni tal-Ewwel Qorti dwar ir-responsabbiltà:

10. L-Ewwel Qorti kkonkludiet li ma tirriżulta l-ebda traskuraġni da parti tal-attur fil-mod kif seħħ l-incident in kwistjoni.

11. Invece rriżultat ha li għall-incident kienet taħti s-soċjetà konvenuta li naqset milli tosserva l-obbligi imposti fuq min iħaddem bħalha, kif imfissra

fl-Artikolu 6 tal-Kap 424 tal-Liġijiet ta' Malta, sabiex jiġu mħarsa s-saħħa u s-sigurtà tal-ħaddiema fuq il-post tax-xogħol; dan wara li għamlet is-segwenti kunsiderazzjonijiet:

- (i) barra l-korsijiet li kienu saru għall-ħabta tas-sena 2009 għal dak li jirrigwarda l-obbligi ta' min iħaddem u ta' min hu impjegat fid-dawl ta' dak li tipprovdi l-liġi, ma rriżultax li sar xi taħriġ ulterjuri jew fuq il-mod li għandu jintuża r-romblu, u li lanqas ma jirriżulta li s-soċjetà konvenuta pprovdiet lil dawk li jaħdmu fuq ir-romblu xi kopja tal-handbook (li kopja tiegħu ġiet esebita mid-direttur tas-soċjetà konvenuta stess);
- (ii) skont l-imsemmi *handbook* jirriżulta li s-soċjetà konvenuta naqset f' żewġ aspetti mill-obbligu tagħha li tipprovdi lant tax-xogħol sikur: u cioè
 - (a) li r-romblu kellu jithaddem minn persuna kwalifikata (fejn ikkummentat li s-soċjetà konvenuta pprovdiet lill-attur xi taħriġ fir-rigward); u
 - (b) li f' kundizzjonijiet potenzjalment perikolużi, bħal fejn ikun hemm niżla, kellhom jittieħdu prekawzjonijiet adatti (fejn aċċennat għad-depożizzjoni ta' Eric Calleja meta qal li

wara l-inċident in kwistjoni, u żewġ episodji fejn tkaxkru rombli oħra, dawn bdew jintrabtu b'katina ma' gaffa kull meta jkun hemm bżonn jinżlu f'niżla);

- (iii) ma rriżultax li l-ħaddiema kienu jagħmlu użu minn tagħmir protettiv.

12. L-aggravji tas-soċjeta` konvenuta fil-fatt jirrigwardaw dawn l-imsemmija kunsiderazzjonijiet, u *in oltre* targumenta li l-attur stess "ammetta" li hija ma kellha l-ebda tort għall-inċident.

L-aggravji tas-soċjetà konvenuta:

13. Din il-Qorti ser tikkunsidra l-aggravji tas-soċjetà konvenuta appellanti mhux fl-ordni li tressqu minnha iżda fl-ordni li jidhrilha l-iktar opportun.

- L-allegata "ammissjoni" da parti tal-attur li s-soċjetà konvenuta ma kellha l-ebda tort:

14. Dwar il-fatt li fix-xieħda tiegħu in kontroezami l-attur qal li "*Mhux qed intihom tort hu. Mhux accident....M'għamel xejn ħażin*" din il-Qorti ma tarax li għandu jitqies li huwa kien qiegħed jeħles lis-soċjeta` konvenuta mir-responsabbilta`, kif tippretendi l-istess soċjetà konvenuta appellanti. B'daqshekk ma jfissirx li kien qiegħed jagħmel xi "ammissjoni" li s-soċjetà konvenuta ma kinitx taħti għall-akkadut. Kif jargumenta huwa

stess fir-risposta tal-appell tiegħu, ċertu espressjonijiet fil-lingwaġġ normali ta' bniedem tat-triq ma jgħorrox l-istess sinifikat u tifsiriet legali f'Qorti. Wara kollox li kieku f'hass li ma kellhiex terfa responsabbiltà għal dak li għarrab ma kienx jibda' l-proċeduri legali, u lanqas ma kien iwieġeb għal dan l-appell.

▪ Id-depożizzjoni ta' Eric Calleja dwar il-prekawzjonijiet li bdew jittieħdu fuq ir-rombli:

15. L-Ewwel Qorti tat piż lid-depożizzjoni ta' Eric Calleja (li fiż-żmien tal-incident kien impjegat mas-soċjetà konvenuta¹) fejn xehed li wara li kienu seħħew żewġ episodji fejn tkaxkru rombli oħra fl-istess proġett fil-*by-pass* tal-Mellieħa, bdiet tintrabat gaffa permezz ta' katina mar-romblu meta dan jkun ser jinżel niżla, biex "*inkunu safe*". Fil-fatt l-Ewwel Qorti qieset il-fatt li ma kinitx ittieħdet prekawzjoni simili fil-każ in kwistjoni bħala wieħed min-nuqqasijiet da parti tas-soċjetà konvenuta, dan anke tenut kont tal-fatt li fil-*handbook* tar-romblu gie enfasizzat li f'ċertu kundizzjonijiet bħal f'niżla kellu jigi eżercitat "*extreme caution*".

16. Din il-Qorti qiegħda tagħmel referenza għas-segwent i siltiet mid-depożizzjoni ta' Eric Calleja fir-rigward:

¹ Fix-xieħda tiegħu tal-24 ta' Ġunju 2019 qal li kien ilu xi erba'/f'hames snin li telaq mill-impieg li kellu mas-soċjetà konvenuta; dan ifisser li kien baqa' jaħdem magħha sa madwar sentejn/tliet snin wara l-incident in kwistjoni.

“Jiena li nista ngħid li wara l-każ ta’ Pawlu skiddjaw ġiex rombli oħra mingħajr konsegwenzi...fl-istess niżla, il-Mellieħa.... ħarbu iva, ġiex rombli fl-istess post u mingħajr konsegwenzi. Imbagħad wara, wara dan il-każ jiġifieri soqtu jiena stess, dana norbtuh b’katina ma’ gaffa tar-roti warajna...Jiġifieri r-romblu quddiem, katina minn mar-romblu għal mal-bucket tal-gaffa tar-roti u ninżlu biex jekk ir-romblu jagħmel xi moviment ikun hemm il-gaffa qed iżżommu. Dak li bdejna nagħmlu imbagħad. Biex ninżlu n-niżla, biex inkunu safe bdejna norbtuh bil-katina....bdejna norbtuhom b’katina....biex jekk jiġi jaħrab ikun hemm il-katina żżomm il-gaffa għax mhux se jiġbed gaffa warajh ir-romblu.”

17. Is-soċjetà konvenuta appellanti tilmenta li din id-depożizzjoni ġiet kontradetta mill-provi kollha l-oħra li tressqu, kemm minnha, kif ukoll mill-attur. Iżda dan mhux il-każ. Bil-fatt li xiehda oħra ma semmewx li wara l-incident in kwistjoni kien hemm żewġ episodji oħra ta’ rombli li ħarbu, u li sussegwentement bdew jintrabtu ma’ katina meta jkunu ser jinstaqu f’ niżla, ma jfissirx li dak li xehed Eric Calleja ġie kontradett. Din il-Qorti, wara li qieset id-dettall li bih Eric Calleja ddeskriva din il-prekawzjoni li bdiet tittieħed wara li b’kollox kienu seħħew tliet episodji ta’ rombli li ħarbu f’niżla (inkluż dak li wassal għall-incident in kwistjoni) ma tarax għaliex m’għandhiex temmnu. *In oltre* għalkemm dakinhar tad-depożizzjoni ta’ Eric Calleja s-soċjetà konvenuta rriżervat li tagħmillu l-kontroeżami, eventwalment għażlet li ma tagħmilulux.

18. Għaldaqstant din il-Qorti ma ssib l-ebda raġuni biex tiskarta d-depożizzjoni ta’ dan ix-xhud.

▪ *In-nuqqas ta’ tħarriġ mogħti lill-attur fir-rigward tat-tħaddim tar-romblu:*

19. L-Ewwel Qorti qieset li minkejja li għall-ħabta tal-2009 kienu saru

diversi korsijiet għall-ħaddiema tas-soċjetà konvenuta dwar l-obbligi ta' min iħaddem u ta' min hu impjegat fid-dawl ta' dak li tipprovdi l-liġi, ma rriżultax li kien sar taħriġ ulterjuri "*jew saħansitra fuq il-mod li għandu jintuża r-romblu fuq il-lant tax-xogħol*". Qieset ukoll li ma kienx irriżulta li s-soċjetà kienet ipprovdiet lil dawk il-ħaddiema li jaħdmu fuq ir-romblu bi spjegazzjoni jew għadditilhom kopja tal-*handbook* tar-romblu. Hija aċċennat għall-fatt li l-*handbook* innifsu, taħt l-intestatura "Safety Precautions" jesigi li l-lant tax-xogħol għandu jiġi eżaminat għal sorsi ta' periklu, fejn fosthom jissemmew "*slopes*", u fejn f'tali sitwazzjonijiet dak li jkun għandu juża "*extreme caution*"; *in oltre* l-istess *handbook* jenfasizza li "*The tandem roller should only be used by suitably qualified personnel*".

20. Issa, kif targumenta s-soċjetà konvenuta, huwa minnu li l-attur kellu esperjenza kbira fit-tħaddim tar-romblu, fejn anke waqt il-kontroeżami tiegħu kkonferma li kien ilu joperah għal t*tax*(12)-il sena. Huwa minnu wkoll li d-direttur tagħha Emanuel Bonnici xehed li kienu jinkarigaw konsulenti esterni biex jagħmlu korsijiet lill-impjegati biex kemm jista' jkun is-soċjetà konvenuta tkun konformi mal-obbligi legali tagħha għal dak li jirrigwarda s-saħħa u s-sigurtà tal-impjegati. Huwa minnu wkoll li l-attur stess xehed li fuq il-post tax-xogħol dejjem ikun hemm xi ħadd mis-superjuri tiegħu biex jaraw li kollox huwa miexi sew u li "*fuq kull lant ikun hemm bniedem jara s-safety kollox*".

21. Iżda dan kollu ma jeżimix lis-soċjetà konvenuta mir-responsabbiltà għaliex jibqa' l-fatt li ma jidhirx li kien sar xi taħriġ li wassal biex l-attur ikun ċertifikat bħala persuna “kwalifikata” biex tuża r-romblu “kif xieraq”.

22. Din il-Qorti m'għandhiex dubju li bil-fatt li l-attur kien ilu juża r-romblu għal tmax(12)-il sena kellu esperjenza kbira kif iħaddmu. Iżda evidentement ma kienx ikkwalifikat kif xieraq fit-tħaddim tiegħu f'kull ċirkostanza, inkluż f'każijiet fejn hemm il-potenzjal ta' periklu, bħal meta jkun ser jintuża f'niżla inklinata, u bil-prekawzjonijiet addattati li għandhom jittieħdu fir-rigward. Aktarx li r-romblu kemm-il darba ntuzà f'niżliet u ma ġara xejn, iżda n-niżla tal-*by-pass* tal-Mellieħa bejn “iż-żigużajg” u d-daħla għal *Popeye Village*, kif jaf kull min xi darba għadda minn hemm, hija inklinata sew. Fil-fatt il-pulizija stess, PS935 Patrick Cassar, fix-xieħda tiegħu ikkummenta li: “...*jekk għandkom idea tal-by-pass hemm telgħa wieqfa ħafna*”. Li kieku l-attur kien kwalifikat kif xieraq fl-operat tar-romblu, f'ċirkostanzi bħal dawk tal-każ in kwistjoni, fejn kien mistenni li jsuq romblu f'niżla tant inklinata, kien ikun jaf li bil-prekawzjonijiet li għandhom jittieħdu sabiex jiġi evitat li r-romblu jaħrab bih, u b'hekk hu stess kien ikun f'pożizzjoni li jattira l-attenzjoni tas-superjuri tiegħu fir-rigward.

23. Din għalhekk kienet sitwazzjoni fejn il-prekawzjonijiet neċessarji la ġew provduti mis-soċjetà konvenuta u lanqas setgħu jintalbu mill-attur

stess *stante* li ma kienx imħarreġ dwarhom. Kif xehed Eric Calleja, kien proprju wara tliet episodji fejn ħarbu rombli fin-niżla f'dik l-istess *by-pass* li mbagħad bdew jittieħdu l-prekawzjonijiet addattati, fejn ir-rombli mbagħad bdew jintrabtu ma' gaffa permezz ta' katina kull meta jkunu ser jintużaw f'niżla u dan sabiex jiġu evitati inċidenti oħra b'konsegwenzi serji, bħal ma ġara fil-każ in kwistjoni.

24. Għaldaqstant kellha raġun l-ewwel Qorti ssib li s-soċjetà konvenuta naqset meta ma ħaditx ħsieb li l-attur ikun imħarreġ u kwalifikat kif xieraq sabiex iħaddem ir-romblu, u li tali nuqqas ikkontribwixxa għas-sinistru.

▪ *Id-depożizzjoni tal-PS935 Patrick Cassar dwar il-fatt li r-romblu ma kellux number plates u insurance, u l-attur ma kienx liċenzjat:*

25. Wara li l-Ewwel Qorti kkunsidrat li l-attur ma kienx ingħata taħriġ kif xieraq fir-rigward tat-tħaddim tar-romblu, żiedet tikkummenta hekk:

“Mhux hekk biss, iżda PS935 Patrick Cassar xehed ukoll li:

‘Il-vettura ma kellhiex insurance, ma kellhiex number plates, ma kellha xejn u għalhekk kont ħriġt charges kemm lil Paul Sammut li kien qed isuq il-vettura mingħajr liċenzja kif ukoll kienu ħarġu xi akkużi lil Bonnici Brothers ukoll’”.

26. Is-soċjetà konvenuta ssostni li l-Ewwel Qorti setgħet ġiet “*dirottata*” meta għamlet referenza għal din ix-xieħda; tilmenta li “*jidher illi l-Ewwel Qorti*” abbinat tali fatt mal-allegat nuqqas ta' taħriġ mogħti lill-attur.

Tilmenta li dan hu għal kollox skorrett, u sa ċertu punt irrilevanti, għaliex l-akkużi nharġu allegatament għaliex ir-romblu kien qiegħed jintuża mingħajr liċenzja u kopertura assikurattiva, li *del resto* huwa wkoll skorrett għaliex ma kienx qiegħed jinstaq fit-triq għal użu pubbliku u għalhekk kellu jitqies bħala *tool of trade* kopert b'polza appożita, u mhux għaliex ir-rikorrent ma kienx liċenzjat biex jagħmel użu minnu.

27. Iżda dan kollu qajla hu ta' rilevanza għaliex din ir-riferenza għax-xiehda tal-pulizija pjuttost saret mill-Ewwel Qorti bħala kumment *en passant*, iktar milli biex tissostanzja dak li rriżultatla dwar in-nuqqas ta' taħriġ lill-attur. Għalhekk ma jidhirx li l-kwistjoni dwar l-akkużi b'xi mod ikkontribwixxiet biex l-Ewwel Qorti sabet lis-soċjetà konvenuta responsabbli għas-sinistru.

▪ *In-nuqqas ta' tagħmir protettiv:*

28. L-Ewwel Qorti qalet li ma kienx irriżultatla li l-ħaddiema kienu jagħmlu użu ta' tagħmir protettiv u rriteniet li "*dan għal darb' oħra juri nuqqas da parti tas-soċjeta` konvenuta li tgħallem u tħarreġ lill-ħaddiema tagħha kif mistenni sabiex jiġu mħarsa s-saħħa u s-sigurta` fuq il-post tax-xogħol.*"

29. Is-soċjetà konvenuta ħassitha ferm aggravata b'dan u ssostni li l-provi proċesswali jagħtu stampa għal kollox kuntrarja.

30. Taċċenna għax-xiehda tal-attur stess fejn qal li fuq il-lant tax-xogħol “ikun hemm bniedem jara s-safety kollox”, u mistoqsi x’kienu jagħmlu dawn l-uffiċjali tas-safety wieġeb:

“Fejn tkun qed taħdem, jiġi jgħidlek isma’ hemm ieqaf, hemm għandek bżonn hekk, hemm għandek bżonn hekk. Għandek bżonn ċertu lbies, ix-xogħol li tkun qed tagħmel hemmhekk jiġifieri jkellmek mill-ewwel.”

31. Taċċenna wkoll għax-xiehda tad-direttur tagħha, Emanuel Bonnici, fejn ikkonferma li:

“il-ħaddiema tagħna dejjem ingħataw it-tagħmir protettiv kollu li kellhom bżonn għax-xogħol illi kien qed jagħmlu, bħal per eżempju safety shoes, glasses, helmet, eccetera”.

32. Tirreferi wkoll għall-*Preliminary Occupational Health and Safety Risk Assessment and Method Statement for the Reconstruction and Upgrading of Mellieħa Bypass, Mellieħa* (Dok JB1 a fol 118) fejn f’paġna 11 tar-rapport ingħad li “revised occupational health and safety residual risk assesment after OHS control measures have been implemented” huma deskrittia bħala “low”²². Tirreferi wkoll għall-*Occupational Health and Safety Onsite Inspection Report* (Dok JB5 a fol 152) fejn tenfasizza li mhux talli jirriżulta li t-tagħmir ingħata lill-impjegati tagħha, talli f’ l-ispezzjonijiet ta’ kuljum, l-OHS inspector kien jaċċerta ruħu li kien qiegħed jintuża dan il-*“personal protective equipment”* peress li hemm item apposta fil-formola fir-rigward. Din il-Qorti daret dawn l-imsemmija rapporti fejn fir-rigward tal-*“personal protective equipment”*, il-kummenti

²² Fol 123

tal-OHS inspector relativ, kienu s-segwent:

Report No:	Date	Remarks
00387	15.10.2012	FAIL (x) <i>Operatives working near sheer drop not wearing Safety Harness and missing Safety Helmets near lifted objects</i>
00419	27.10.2012	FAIL (x) <i>Operatives working under lifted objects not wearing safety helmets with possibility of head injury</i>
00505	15.11.2012 17.11.2012	PASS (✓) <i>Operatives working on site wearing high vest as a mandatory requirement</i>
00515	20.11.2012	FAIL (x) <i>Operatives working on site near lifted objects not wearing high vest and hard hats with the possibility of being hit by lifted objects</i>
00564	26.11.2012 01.12.2012	PASS (✓) <i>Operatives working on construction site wearing mandatory personal protective equipment as required according to nature of work</i>
00594	07.12.2012	PASS (✓) <i>Operatives working on construction site wearing mandatory personal protective equipment as required according to nature of work</i>
00632	18.12.2012	PASS (✓) <i>Operatives working on construction site wearing mandatory personal protective equipment as required according to nature of work</i>
00657	03.01.2013	PASS (✓) <i>Operatives working on construction site wearing mandatory personal protective equipment as required according to nature of work</i>
00687	07.01.2013 09.01.2013	PASS (✓) <i>Operatives working on construction site wearing mandatory personal protective equipment as required according to nature of work</i>
00709	15.01.2013	PASS (✓) <i>Operatives working on construction site wearing mandatory personal protective equipment as required according to nature of work</i>
00709	23.01.2013 25.01.2013	PASS (✓) <i>Operatives working on construction site wearing mandatory personal protective equipment as required according to nature of work</i>

33. Għalkemm qabel l-incident in kwistjoni (30.11.2012) kien hemm xi

nuqqasijiet għal dak li jirrigwarda “*Protective Personal Equipment*” (u allura sa ċertu punt kellha raġun l-Ewwel Qorti tosserva li kien hemm nuqqas ta’ tagħmir protettiv) ma jidhirx li dawn b’xi mod kienu jirrigwardaw l-operaturi tar-rombli. Fil-fatt l-attur appellat ma jidhirx li l-menta fuq nuqqas ta’ tagħmir protettiv, saħansitra fix-xieħda tiegħu stess qal li fuq il-post tax-xogħol kien ikun hemm uffiċjali tas-sigurtà li kienu jgħbdu l-attenzjoni ta’ dak li jkun jekk ma jkunx liebes it-tagħmir protettiv neċessarju.

34. Madanakollu, kif wieħed jista’ jara minn qari tas-sentenza, qabel ma l-Ewwel Qorti kkummentat fuq in-nuqqas ta’ tagħmir protettiv, kienet diġà enfasizzat żewġ nuqqasijiet da parti tas-soċjetà konvenuta li rrendewha responsabbli għall-akkadut: cioè n-nuqqas ta’ taħriġ mogħti lill-attur dwar l-użu tar-romblu li wassal biex minkejja l-esperjenza tiegħu ma kienx jista’ jitqies bħala “*suitably qualified personnel*”, u l-fatt li kien wara l-incident li bdew jittieħdu l-prekawzjonijiet addattati meta r-romblu jintuża f’niżla.

35. Għalhekk anke jekk ma jirriżultax ukoll li fil-mument li l-attur kien qiegħed isuq ir-romblu kien nieqes minn xi tagħmir protettiv addattat, dan ma jxejjinx ir-responsabbiltà tas-soċjetà konvenuta għall-incident in kwistjoni li diġà tirriżulta min-nuqqasijiet fuq esposti.

DECIDE

36. Għal dawn il-motivi din il-Qorti qiegħda tiċċhad l-appell tas-soċjetà konvenuta u tikkonferma l-konklużjoni tal-Ewwel Qorti.

37. L-ispejjeż taż-żewġ istanzi għandhom jitħallsu mill-istess soċjetà konvenuta appellanti.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Robert G. Mangion
Imħallef

Grazio Mercieca
Imħallef

Deputat Reġistratur
SS